

A FID 75 éve*

Az utolsó 10 évben Európa, Ázsia, Latin-Amerika és Afrika sok országában megfordultam a FID képviselőjében, előbb ipari tájékoztatási bizottságának, majd másfél év óta magának a Szövetségnek az elnökeként. Mindenütt azt tapasztaltam, hogy akik részt vesznek a Szövetség munkájában vagy érdeklődnek iránta, általában maguk is keveset tudnak eredetéről és az általa megtett utról. A FID fennállásának 75 éves jubileuma jó alkalmat nyújt arra, hogy röviden áttekintsem történetét és fejlődését, s így előmozdítam jelenlegi célkitűzéseinek és a dokumentáció világában elfoglalt helyének alaposabb megértését.

Az alábbiakban sokat merítek abból a történeti visszatekintésből, amelyet Alexander KING, a FID akkori elnöke a Tanács 1959. évi varsói ülésén adott, vázolva a Szövetség távlati célkitűzéseit. Szintén igen tartalmasan és részletesen írja le a FID fejlődését D.J. FOSKETT cikke a Library Journal-ben (1964. 4478-4488. p.).

A két belga szakember, Paul OTLET és Henri LA FONTAINE, amikor 1895-ben International Institute of Bibliography néven megalapította a szervezetet, fő céljának az egész világirodalom mutatójának elkészítését tekintette. Olyan világméretű referáló, bibliográfiai és tájékoztatási rendszerre gondoltak, amelynek anyagát sok országos és szakmai szervezet dolgozza ki, de mindegyik tétel másolatát központilag tárolják Brüsszelben.

Mivel a periodikumok cikkeinek komplex tematikája egyszerű elemi jelzetekkel nem tárható fel, az alapítók engedélyt kértek Melvil DEWEY-től, hogy osztályozási rendszerét kibővítsék, speciális témák pontos osztályozására is alkalmassá tegyék. Így alakult ki végül az Egyetemes Tizedes Osztályozás, amely ma az egyik alapvető osztályozási rendszer az egész világon.

* FID over seventy-five years. = FID News Bull. 20.v. 1970. 8.no. 91.p.

Az eredeti Intézet 1929-ben Szövetséggé alakult, amelynek akkor öt ország volt a tagja. 1931-ben vette fel az International Institution of Documentation, majd 1938-ban a jelenlegi International Federation for Documentation (Fédération Internationale de Documentation) nevet. OTLET és LA FONTAINE eredeti célkitűzése eközben – az I. világháború és a pénzhiány miatt – meghiúsult, ámbar valóban hatalmas mennyiségű cikket sikerült összegyűjteni és osztályozni. Ezután a Szövetség főként az ETO fejlesztésére összpontosította erőfeszítéseit, bár megőrizte érdeklődését a dokumentáció minden vonatkozása iránt.

Hála néhány ismert holland, francia, belga és skandináv dokumentalista önkéntes tevékenységének, valamint Frits DONKER DUYVIS lelkes irányításának és törhetetlen erőfeszítéseinek – aki 1928-tól 1959-ig tevékenykedett a Szövetségben, közben hosszú ideig főtitkári minőségben –, a FID túlélte a II. világháborút és a rá következő időszakot. Sajnos, az a tény, hogy munkája középpontjában az ETO állott, nemzetközi körökben azt a téves véleményt terjesztette el, hogy a Szövetség feladatköre csupán erre szorítkozik.

1955-ben a FID és az IFLA közös konferenciát tartott Brüsszelben, amelyen megtárgyalták a két szervezet programját. Innen datálódik a FID fokozott érdeklődése és tevékenysége a dokumentációs munka sokféle területén; ezt a munkát állította előtérbe a dokumentációs szolgálatok és központok rohamos fejlődése világszerte, a legerősebben iparosodott és a fejlődő országokban egyaránt. Az ezt követő években a legfontosabb nemzetközi szervezetek – így az ENSZ, az UNESCO és az OECD – felismerték az információátvitel jelentőségét a gazdasági és társadalmi világhelyzet javítása szempontjából, és saját kereteik között megfelelő költségvetéssel és személyzettel igyekeztek ezt a munkát előmozdítani. Ez a helyzet arra készítette a FID-et, hogy szakértelmét és a dokumentáció világában való jártasságát ezekkel az anyagilag erős és politikailag befolyásos szervezetekkel együttműködve használja ki a dokumentációs problémák megoldására.

Az erre vonatkozó távlati politikát és programot körvonalazta varsói memorandumában dr. KING. Gyakorlati utmutató volt ez, amely világosan és előre-mutatónan vázolta fel a dokumentáció akkori és jövőbeli irányvonalait s a FID-re váró szerepet. Elgondolásai ma, 11 év múltán is érvényesek, irányelveit lényegében alkalmazni lehet a jelenlegi körülményekre is; a FID mai szervezetére és munkájára is erősen hatott ez a dokumentum.

1966-ban módosítottuk a FID programját, s jelenleg újabb módosítás készül, amelyet az 1970. szeptemberi Buenos Aires-i közgyűlés tárgyal majd meg. KING dr. – teljesen logikusan – azt szögezte le memorandumában, hogy bármilyen fontosak is az adminisztratív és pénzügyi intézkedések, inkább követniük mint megelőzniük kell a hosszú lejáratu programok kidolgozását. Ez természetesen igaz is – viszont állandó problémákat jelent a FID elnöke, Tanácsa és egész

tagsága számára, hogy a titkárság keretei között óhatatlanul lassan halad a szükséges pénzügyi és szakmai erőforrások kiépítése, s ezért igen nehéz ki-elégíteni a dokumentáció sok égető és egyre növekvő szükségletét.

A FID nem kormány szintű szervezet, teendőinek finanszírozása és elvégzése tehát igen nagy mértékben függ tagjainak önkéntes közreműködésétől. Így nem könnyű haladnia munkájában, mivel a költségek egyre növekednek s tagjainak idejét egyre erősebben veszi igénybe sokféle mindennapi tevékenységük. Fennállásának 75. évében azonban olyan lendületről tesz tanuságot a FID, amely reményt nyújt további folytonos fejlődésére, befolyásának növekedésére.

R.E. McBURNEY

Az IFLA 1970. évi moszkvai közgyűlése

A Könyvtárosegyesületek Nemzetközi Szövetsége Moszkvában tartotta 36. közgyűlését, aug. 31.-szept. 5. között. Több mint 40 országból kb. 600 könyvtáros gyűlt össze a szovjet fővárosban, az IFLA konferenciáinak jelentősége tehát – legalábbis ami a résztvevők létszámát illeti – évről évre nő. Legtöbben voltak természetesen a szovjet könyvtárosok (120), azután az amerikaiak (100). Jelentős létszámú csoportok érkeztek Angliából, mindkét Németországból, Franciaországból, Kanadából és az északeurópai országokból, sőt Spanyolországból és Olaszországból is. 8-10 delegátus képviselte Csehszlovákiát, Bulgáriát és Lengyelországot, kevesebben jöttek Jugoszláviából és Romániából. Ezuttal egy-egy afrikai, ázsiai könyvtáros is fel-fel bukkant a tömegben, részvételük természetesen inkább szimbolikus volt. Általában elmondható az IFLA-ról is, ami egyébként más nemzetközi konferenciákra is jellemző, hogy aktív munkát tulajdonképpen egy kis mag végez, amelynek tagjai évről évre intenzíven közreműködnek különösen a bizottsági munkában, míg a nagy tömeg inkább tájékozódni, ismerkedni jön, esetleg személyes kapcsolatot vesz fel azokkal, akikkel korábban levelezett – sokan pedig kimondottan turisztikai céllal utaznak. Ezidén ezek száma különösen nagy lehetett, hiszen a közgyűlés a nyugati könyvtárosok százai számára jó alkalom volt arra, hogy megismerkedjenek Moszkva és Leningrád nevezetességeivel és kissé bepillantssanak a Szovjetunió könyvtári életébe.

Az IFLA magyar tagját, a Magyar Könyvtárosok Egyesületét az elnök, MÁTRAI László, valamint a művelődésügyi tárca terhére kiutazó öt küldött – JÓBORU Magda, KOVÁCS Máté, VÉRTES György, PAPP István és GOMBOCZ István – képviselte. Az OMKDK-ból DARABOS Pálné, KILI Vera, SASVÁRI Györgyné és SZEPESVÁRY